

Anna Kapischke-Drozdek

Teatrzyk Kamishibai

CIEKAWE NARZĘDZIE PRACY NAUCZYCIELA BIBLIOTEKARZA

Kamishibai (z japońskiego: kami – papier, shibai – sztuka, teatr) to tradycyjna japońska sztuka opowiadania, znana już w XVII wieku. Podstawowym jej rekwizytem jest drewniana, rozkładana skrzynka „butai” oraz karty z ilustracjami umieszczone wewnątrz skrzyni, które ukazują kolejne sekwencje opowieści. Ta forma opowiadania powstała w japońskich świątyniach buddyjskich, gdzie tamtejsi mnisi używali jej przy snuciu moralizatorskich opowieści. Dzięki temu mogli dotrzeć do niepiśmiennych słuchaczy. W kolejnych wiekach teatrzyk stał się narzędziem pracy wędrownych gawędziarzy, za pomocą którego przedstawiali swoje opowiadania, podróżując od wioski do wioski, od miasteczka do miasta. Z czasem, wraz z rozwojem technologii i pojawieniem się telewizji, opowiadacze zniknęli z ulic Japonii. Dzisiaj potencjał kamishibai dostrzeżono i coraz częściej wykorzystuje się go w edukacji, w japońskich szkołach i przedszkolach. Z czasem sztuka małego teatru była coraz bardziej doceniana, a w 90-tych latach XX wieku dotarła i do Europy. Kamishibai trafił do Polski w latach osiemdziesiątych jako ciekawostka.

Kamishibai to nie teatr, w którym aktor jest osobą pierwszoplanową, lecz zawsze historia, którą czytamy jest najważniejsza. To ona tworzy przekaz do nawiązania kontaktu z publicznością, budowania z nią więzi. Jest to cecha, która – dzięki swojej wyjątkowej formie – umożliwia współprzeżywanie czytanej historii. Książki czy też historie mówią o otaczającym nas świecie,

o sprawach ważnych, o emocjach, o uczuciach, wprowadzają dzieci w świat wartości. Kamishibai stanowi doskonałe narzędzie dydaktyczne umożliwiające naukę oraz doskonalące technikę czytania, opowiadania oraz rozwijające myślenie i mowę dzieci. Współczesna edukacja dziecka zorientowana jest na kształtowanie różnorodnych kompetencji, szczególnie w zakresie umiejętności interpersonalnych. Pod tym względem Teatr Kamishibai to niezwykle uniwersalne narzędzie.

Popularność teatrzyku cały czas rośnie dzięki bibliotekarzom, którzy odkryli potencjał małej drewnianej skrzyneczki. Wyjątkowe możliwości dydaktyczno-terapeutyczne magicznego teatru dostrzegli także nauczyciele, lektorzy języków obcych, terapeuci, psycholodzy, logopedzi, pedagodzy.

Większość dostępnych historii kamishibai to zwykłe bajki składające się z kilkunastu pięknie ilustrowanych kart, z tekstem wypisanym na ich odwrocie. Dzieci podczas zwykłego czytania bajek upominają się o pokazywanie ilustracji, a to znacznie zakłóca proces czytania i wybija ze skupienia. Tu zaś, czytamy i jednocześnie pokazujemy w drewnianym parawanie ilustracje w pięknej, teatralnej oprawie. Dodatkowo, prezentowaniu ich towarzyszy wyjątkowy nastrój, porównywalny do tego, jaki odczuwamy obcując ze sceną teatralną. Wszystko to za sprawą małego przenośnego teatrzyku, przy pomocy którego ilustrowane opowiadania stają się czymś magicznym i znacznie ciekawszym niż zwykła czytanką.

Od kilku lat współpracuję z Niepublicznym Przedszkolem Montessori w Miastku, gdzie – z dużym powodzeniem – propaguję Teatrzyk Kamishibai. Prowadzę zajęcia edukacyjne, które realizuję według zbudowanego scenariusza, dostosowanego do możliwości odbiorcy. Podstawą tworzenia scenariusza jest temat oraz karty narracyjne kamishibai – najczęściej są to znane wszystkim opowiadania, bajki i legendy. Dzięki nim możemy przedstawić niemal każdą lekturę, tworząc do niej odpowiednie ilustracje, możemy też stworzyć zupełnie nową historię potrzebną do przedstawienia konkretnego tematu czy problemu poruszanego na zajęciach edukacyjnych. Spotkania z teatrzykiem kamishibai to doskonała okazja do przybliżania maluchom

trudnych dla nich zagadnień, np.: dobro, zło, współpraca, pomoc innym, integracja, uwrażliwienie na inność.

W swojej stałej ofercie mam tematy, które – niezależnie od grupy odbiorców – zawsze są aktualne i bliskie każdemu dziecku, m.in.: „Mam przyjaciela jestem przyjacielem” – z kartami „Przygody Myszkki Pipi”, „O okazywaniu uczuć” – zajęcia biblioterapeutyczne z wykorzystaniem kart „Czułość”, opowieść „Groszki” – zajęcia z edukacji przyrodniczej o wzroście roślin, „Bajka o Wiśle” – opowieść z nurtem rzeki, „Smok Wawelski” – legenda dająca całkiem nowe spojrzenie na bohatera znanej wszystkim historii. Scenariusze zawsze modyfikuję w zależności od tego, z jakimi dziećmi będę pracować. Zajęcia edukacyjne „Legends polskie” z wykorzystaniem Teatryku Kamishibai oraz karty narracyjne „Smok Wawelski” stały się dla mnie inspiracją do stworzenia programu „Opowiem Wam legendy” z cyklu „Moja Mała Ojczyzna”. Dzieci poznają „Legendę o zbójcu Rummelu”, historię herbu Miastka, dowiadują się ciekawostek o monetach okolicznościowych „Rummle”, mają okazję obejrzeć mapę Krainy Rummela. Milusińscy, z ogromnym zaciekawieniem słuchają informacji o Miastku – swojej małej ojczyźnie i chętnie – z pomocą środków plastycznych – uczestniczą w tworzeniu scenarii do tych opowiadań.

Dla najmłodszych dzieci słuchanie opowieści jest podstawową formą komunikacji, w której mają już swoje kompetencje, nim nauczą się pisać i czytać. Słuchanie bajek terapeutycznych jest właśnie najbardziej przystępną formą zrozumienia różnych zasad, jak i mechanizmów funkcjonowania emocji. Proces biblioterapeutyczny zakłada postępowanie według określonego scenariusza, którego zasadniczym elementem jest ukierunkowana rozmowa z uczestnikiem terapii. Dzieci w najmłodszym wieku nie zawsze jednak potrafią w sposób werbalny wyrazić swoje uczucia, doznania i problemy, ważne jest zatem łączenie różnych technik, które są im bliskie. Dlatego też najczęściej zajęcia z edukacji emocjonalnej kończymy pracami plastycznymi, w których dzieci wyrażają swoje emocje oraz rozwijają i kształtują umiejętności artystyczne. Każdy maluch ma okazję do radosnego tworzenia swojego niepowtarzalnego dzieła zainspirowanego opowiadaniem historią. Podczas pracy widać ich ogromne zaangażowanie i radość tworzenia. Jest to też okazja do zadawania pytań i odpowiadania na nie.

W codziennej pracy wykorzystuję różne metody i techniki pomagające zrozumieć dzieciom otaczający ich świat. Poszukując inspiracji śledzę nowości wydawnicze, fora i strony internetowe poświęcone tematyce obrazkowego teatru. Niedawno przeczytałam artykuł o pacynkach (lalkach nakładanych na dłoń jak

rękawiczka), które znakomicie sprawdzają się w pracy z dziećmi w młodszej grupie przedszkolnej. To zainspirowało mnie do tworzenia pacynek i zajęć edukacyjnych z ich wykorzystaniem. Taka forma warsztatów jest atrakcyjna dla dzieci i wzbudza w nich pozytywne emocje. Zachęca do kontaktu, dodaje odwagi i śmiałości, przyciąga uwagę tak, że milusińscy z chęcią przejmują pacynkę i stają się opowiadaczami historii.

Zarówno Teatryk Kamishibai, jak i pacynki to atrakcyjna forma zajęć, które nie tylko sprawiają dziecku radość, ale również zachęcają do dalszej aktywności, rozwijają empatię, zapoznają ze światem emocji i uczą pożądanych zachowań. Świat teatru – czy to w postaci kamishibai czy pacynki – daje nieograniczone możliwości wprowadzania różnych, często trudnych tematów w sposób przyjazny i zrozumiały dziecku. Zachęcam nauczycieli dzieci młodszych oraz nauczycieli bibliotekarzy do wykorzystywania tych jakże wdzięcznych i kreatywnych form pracy. Myślę, że jest to także znakomity sposób, aby wzbudzić miłość do książek, a tym samym pozyskać wiernego czytelnika.

Bibliografia/Netografia:

- Matsui N., Wszystko o Kamishibai: pytania i odpowiedzi, Katowice 2017.
- Przewodnik Kamishibai czyli wszystko, co trzeba wiedzieć na temat teatru ilustracji, Poznań 2017.
- www.facebook.com/Placowka-Wsparcia-Dziennego-w-Miastku-Fundacja-Sprawni-Inaczej-304823886531744/ (dostęp: 16.07.2021)
- www.treningumiejnoscispolecznych.pl/moc-pacynki-w-treningach-umiejnoscispolecznych/ (dostęp: 16.07.2021)

Anna Kapischke-Drozdek

Nauczyciel bibliotekarz w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Słupsku, Filia w Miastku. Pasjonatka Teatru Kamishibai i innych kreatywnych form pracy, które wykorzystuje w spotkaniach z dziećmi, wprowadzając je w świat wartości i literatury.